

ЛИРСКА ПАНТОМИМА ИЛИ БАСНА *IN VIVO*

*Код нас ништа не може да изазове чуђење,
можда једино нешто што је сасвим нормално.*

Иштван Еркењи, *Балада о моћи поезије*

Својеврсни питорескни баснограм, са вибрантним елементима деконструисане пасторале, својствен пишчевим (нео)авангардним и колажним решењима, овај пут пре свега по питању литературе, налази се пред читаоцем књиге *Декаморон* Попа Д. Ђурђева. Као и визуелна, мозаична или ребус-поезија у књигама *Поезија која се гледа*, *Слик ковница* или *Депонија*, ни књига *Декаморон* не одустаје од лирског такта сваковрсне контрафактуалности и то кроз начин на који писац ступа у дијалог са морфологијом басне. Организоване на Бокачов начин, наслућено декамероновски, у десет циклуса са по десет мултимедијалних кáжа, ове кратке приче што нуде један одговор на питање шта басна може да значи, испричане су подједнако у времену и простору. У том времену, кад се раскол између деконструкције и реконструкције све мање види, скривени Бокачо из наслова књиге Попа Д. Ђурђева ту је да читаоцу раскрије још једну новину. Она реферира управо на временску раван *бокачовске басне*, јер је сваки циклус књиге *Декаморон* имплицитно временски организован. Тако, с обзиром да је стварност са свим својим експериментима велика тема целокупног дела Попа Д. Ђурђева, смени Бокачових приповедача на дневном нивоу у књизи *Декамерон*, одговара и временска смена циклуса у књизи *Декаморон*.

Хуморним поетичким дисперзијама, текстом, музиком и контекстом, књига *Декаморон* реактуелизовала је питање статуса модерних баснописаца. Тако, басна у овој књизи постаје мера времена, између две наоко опречне амплитуде. Пре свега, на краткоћу своје приче указује сам приповедач у Предговору, јер их, по узору на Еркењијеве назива једноминутним новелама; потом, краткоћу њиховог читања потпомажу кју-ар кодови (QR code) до чијег се декодирања стиже једним „кликом“ скенера. Са друге стране, баснописни галиматијас као морфолошки императив *Декаморона*, подразумева пажљиво и посвећено читање, са многозначним дијалогом јунака различитих епоха, статуса и врсте, уз константно, ауто/метапоетичко присуство. На том плану, Ђурђев не одустаје од визуелних експеримената, па тако сваки циклус има по једну овакву, препознатљиву ребус-причу

(слику у спрези са текстом). На речену збирно-каноничку¹, поетичку постулацију утичу и појединачни наслови сваког циклуса који донекле и упућују на њихов садржај: неколико циклуса засновано је на хумору пословичног лудирања са изворном басном у свом језгру, потом долазе текстоцентрични циклуси са књигом и читањем у мотивској доминацији. Њима пре свега крстаре писци књижевности за децу и младе; циклус *Second hand trend stories* сам алудира на „приче из друге руке“, односно на пишчев одабир поетичког оживљавања познатих бајки што су се нашле у (не)снађеном простору басне, да би се наставило циклусом са грчко-римским јунацима у окриљу нушићевског хумора, где појашњења у виду кју-ар кодова постају још неопходнија, не би ли се перо несметано вратило на приче са животињама уз интониранију, музичко-филмску атмосферу дијалога.

Вођење читаоца кроз овакав својеврсни „литерарни сафари“ како се у метапоетичком Предговору књиге и каже, подједнако подразумева кретање по препознатљивом стваралачком ткању заступљеном у досадашњем стваралаштву аутора, колико слути и једно важно померање. Оно се пре свега огледа у видном окретању суспензији невербалног, ребуси су преобучени у „традиционалну“, језичку форму басне која остаје носилац дијалогске динамике. То би значило да реч, односно језик савременог стваралаштва књижевности за децу сам постаје тема, колико и модел према коме се гради баснолика оркестрација. Ове кратке приче, осовљене пре свега на литерарној полифонији, али и на специфичном третману текста и епистеме, доказ су пишчевог лукавства, како каже Умберто Еко, и то у изразито хуманистичком (ево, поново Бокача) маниру, да уз бројне кодиране елементе понуди „пропусницу“ читаоцу за улазак у малу причу. Иако у постмодернистичком, баснописном маниру распознајемо лирски парадокс у чињеници да је традиционална басна прича о животињама, а да јој писац „намеће“ модерну тему речи и језика а не особина, на стилском и морфолошком плану, ова успела лирска пантомима уистину више и говори о ономе што би писац, како сам каже, пре да прећути.

Донекле задржавајући форму басне, уводећи чак и директне текстуалне алузије на Вука и Доситеја, уз све врсте животиња – домаће, егзотичне, па чак и митске – Ђурђев не бежи од чињенице да је и оваквој причи потребан коментар. Уистину, иако од Доситеја знамо да „басна је први израстак и пород чловеческога остроумија“, како се каже у

---

¹ Каноник је, како стоји у *Азбучнику српских средњовековних књижевних појмова* Ђорђа Трифуновића, управо књига за дане, „књига која, углавном, садржи каноне за сваки дан према осмогласнику“.

Предисловију о баснах, иако разноликост Бокачових прича и њихових приповедача дају танану ноту малим причама *Декаморона*, Ђурђево посеже за чисто модерним видом ауторског коментара, својеврсним панданом Доситејевом наравоученију. Пишчев оптимизам је и у овом случају гласан, јер уместо јасно потрошачких бар-кодова и новинске рестл-поезије сваки кју-ар код што прати већину прича књиге *Декаморон* постаје семантичко-семиотички додатак лавиринту за ишчитавање, у данашње време, посве загонетне културе читања. Поред тога што на крају многих прича представља разјасницу одређеног дела текста, мотива или наслова, овај код савремености и физички ангажује младог читаоца дигиталног доба. Такво *читање у две руке*, као пандан „причама из друге руке“, где писац ономе иза текста увек понешто додаје (или одузима), колико је помоћ читаоцу, толико опстаје и као својеврсна загонетка, јер се кју-ар кодом дају само одређена појашњења, често у виду наговештаја.

Наспрам аутентичног, гласног читања у две руке, што само по себи представља позив на саучествовање, при чему се читалац и сусреће са третманом неоваријантности басне читавог света из свих времена и поднебља, налази се акустична оркестрација многих прича. Њихова гласноћа није толико садржана у речима, колико и у подразумеваним асоцијацијама које покрећу. Та врста тихе суспензије сврхе дијалога у басни видна је не би ли се за превласт изборила пишчева жеља да прошири културолошко-социолошку освешћеност читаоца. Зато у тексту на истом месту оживљавају и Ружно паче и мит о Нарцису, Андрићева Аска и бајка о Црвенкапи, песма Јадранке Стојаковић и *Књига о Џунгли*, што значи да су својим потврђеним значењем дозвани кроз перо савременог писца у сасвим новом контексту. Ти различити тонови, читава култура слушања (најразличитијих музичких жанрова) и гледања (филмова и слика), сва топографија и топонимија ових басноликих цртица заправо је омогућила аутору морфолошку и семиотичку слободу.

Сви *генетски модификовани медаљони* и *изоловани случајеви са посебним потребама*, како их писац сам квалификује, од те басне која је, метафорички речено, прва проговорила о ономе што би човек најрадије да прећути, имајући у виду њихову првотност и легендарност, дошло се до басне чијим пределима несметано путују Езоп, Шекспир, Андерсен, Дејан Алексић, Орвел, Римски Корсаков, Доситеј, Вукови гуслари, Андрић, Александар Дима, Бранко Ћопић, Владислав Петковић Дис, Бранко Миљковић, велики део грчке митологије, и многи жељени други. Класичне композиције (*Бумбаров лет*), народне

пастирске песме (*Чобан тера овчице*), дечје песме за играње (*Ринге-ринге раја*), као и популарна музика (Том Џоунс, Јадранка Стојаковић, Дино Мерлин, Бајага), култни филмови (*Скупљачи перја*, *Грозница суботње вечери*), ту су да као екфонетски знаци у средњовековној књижевности интонирају и обоје ту свечаност сећања у овим причама налик на басну Попа Д. Ђурђева.

Управо том свечаношћу са недвосмисленим тријумфом литературе и игре, са колоритним контрафактуалним лудизмима, док пред очима читаоца оживљавају сви јунаци басни, бајки, филмова, музике и књижевности уопште, искрсава, као духовити излазак из маштовитог света књиге *Декаморон*, још једанпут потпис самог писца, илити „један мачо Бокачо“, као аутентични икаровски² колекционар *баснословних* пера.

Оља Василева

---

² Погледати мит о Дедалу и Икару, на овом месту без кју-ар кода.